

Мысль, 1983. – 830 с.

2. Платон Государство / Платон // Избранное. – М.: АСТ; Харьков: 2007. – 491 с. – С. 37–384.

3. Погодин І. Модерно-постмодерне суспільство та психічна норма: труднощі діагнозу // Форум психіатрії та психотерапії ФПДО Львівського національного медичного університету Д. Галицького, 2013. – том 13. – С.38–43.

4. Райнов Б. Черный роман / Б. Райнов. – М.: «Прогресс», 1975. – 287 с.

5. Слученко Л. Молодежные субкультуры: украинский контекст / Л. Слученко. – СМІЛ, 2007. – 64 с.

ПЕРФОРМАТИНІ ВИМІРИ СУЧАСНОЇ ПУБЛІЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Лігус М. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Із часу свого виникнення філософія постає як практика. Так, із VI ст. до н.е. у Стародавній Греції філософія виникає не як сукупність строгих теоретичних знань, а радше як спосіб життя, практика, відкрита для участі громадян античних полісів, що у спільній комунікації ставили і намагалися відповісти на питання взаємозв'язку світу і людини, людини і суспільства, цінностей і чеснот тощо. Розуміння філософії як публічної справи пошуку спільного блага стає ще більш релевантним сьогодні завдяки практичному і перформативному повороту середини ХХ століття. Окрім теоретичних зусиль осмислити ці теми, публічні філософські заходи є практичними спробами реалізації ефективної публічної комунікації, що можуть мати ознаки перформансу або ж використовувати перформанс як медіум.

Сучасна публічна філософія виникає як реакція на професіоналізацію філософії у середині ХХ ст., коли, згідно з Річардом Рорті, під гаслом автономії філософії від інших наук і культури, філософія замикається у собі [Rorty R. Professionalized philosophy and transcendentalist culture / Richard Rorty // The Georgia Review. – 1976. – Vol. 30, №4. – P. 760]. Сучасна публічна філософія є, таким чином, тенденцією виведення філософського дослідження і критики у суспільну площину з метою відповіді на глобальні та локальні виклики, з якими стикається сучасне суспільство. Ключовою рисою публічної філософії, що відрізняє її від академічної філософії, є її вихідна мета залучення до практики філософії широкої аудиторії, аби процес філософування не замикався у межах академічної спільноти.

Можна виокремити три підходи у межах публічної філософії і відповідно три способи її інтерпретації: польову філософію (field philosophy), а також популярну і активістську філософію [Burroughs M. Toward engaging a broader public: children and public philosophy [Електронний ресурс] / Michael Burroughs // Public Philosophy Journal. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://publicphilosophyjournal.org/full-record/?amplificationid=1425.>]. Польова філософія є трансдисциплінарним і проблемно-орієнтованим підходом, у межах якого піднімаються суспільно значливі проблеми, що виникають у різних галузях діяльності та знання. Популярна філософія має на меті запрошення до філософування широкої аудиторії через доступний формат такої спільної дії. Зрештою, активістська філософія підпорядковує філософські методи і знання соціальним і політичним цілям з метою трансформації соціальної дійсності. Форматами кожного із цих напрямів можуть бути публічні філософські дискусії, дебати, колоквиуми та симпозіуми, лекції, публічне читання і обговорення філософських текстів тощо. У таких форматах заходів, філософ виступає не як експерт із беззаперечним авторитетом, а як освічений учасник комунікації на рівні з іншими.

Означені три напрями публічної філософії корелюють із ідеєю філософського перформансу. Так, публічна філософія загалом є інклюзивною практикою, спрямованою на суспільний діалог. Окрім того, самопрезентація учасників є ключовою у такому форматі комунікації, метою якої є водночас і трансмісія інформації, і колективне творення, і перетворення соціальної дійсності. Колективне творення і перегляд суспільних норм

уможливлюються спільним переживанням інтенсивності [Гумбрехт Х. У. Башня из слоновой кости: о будущем гуманитарного образования / Ханс Ульрих Гумбрехт // Койнонія. Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна, № 55. – 2015. – С. 13–26], коли предмет комунікації є значущим і захопливим для її учасників. Так, без перформативного виміру переконливість, зрозумілість філософських ідей, а також публічний розголос і солідаризація навколо цих ідей можуть бути не такими успішними. Як вважає М. Бойченко, «певне акторство, перфоманс є невід’ємною рисою інтелектуалів, їхнім способом надавати популярності ідеям, які в сухому науковому викладі не викликають захоплення й розуміння у мас» [Бойченко М. Соціальне та етичне самоконструювання інтелектуалів / Михайло Бойченко. // Філософська думка. – 2014. – № 2. – С.93]. Втім, перформативність такої філософської комунікації аж ніяк не применшує значливості філософських ідей, до яких звертаються у філософи у публічній сфері, і тому не має призводити до їхньої примітивізації. Навпаки, актуалізація філософських ідей у такому комунікативному форматі уможлиблює їхнє спільне наповнення, переживання і втілення.

Окремим напрямом публічної філософії можна вважати методика «Р4С» – «філософію для дітей», ідея якої бере свій початок у роботах Метью Ліпмана [Кравченко Ю. Які компетенції, вміння та навички формує методика "Філософія для дітей"? / Юлія Кравченко. // Рефлексивна освіта і критичне мислення. – 2013. – № 6 (115). – С. 15–18]. Такий підхід унаочнює відмінність традиційного філософського аналізу і публічної практики філософії, що має перформативний вимір. «Філософія для дітей» є перш за все спільною діяльністю аудиторії та експерта з метою залучення дітей до переживання фундаментального досвіду через подив, гру, запитування і діалог. Така форма публічної філософії як «філософія для дітей», на нашу думку, особливо передбачає перформативний спосіб реалізації через специфіку аудиторії: філософування відбувається не суто герменевтично, не лише через аналіз і тлумачення текстів, але також втілено через апеляцію до досвіду дитини і її переживань. У цьому контексті засобами перформансу виступають гра і творчість. Саме перформанс як єдність висловлювання, самопрезентації в артистичному жесті й спільної дії може стати ефективним способом філософської комунікації із дітьми через переживання інтенсивності.

Специфіка публічної філософії робить її невід’ємним компонентом суспільного життя демократичних країн і ефективним інструментом його рефлексії і трансформації. Невипадково особлива активізація публічної філософії відбувається у кризові (лімінальні) для суспільства періоди. У такі періоди зростає потреба у реакції філософів на суспільні запити. Саме суспільний запит на філософську експертизу соціальних процесів, які відбувалися в Україні з початку 2010-х рр., обумовив постання великої кількості освітніх і просвітницьких майданчиків для розвитку публічної філософії в Україні, серед яких – Café philosophique Lviv, дискусійний клуб «Plato’s Cave» (Київ), освітній проект «Intellectuarium» (Одеса) і багато інших філософських лабораторій, дискусійних клубів у різних містах України [Ясна І. (2019). Перший Всеукраїнський конкурс філософських стартапів // *Науково-теоретичний часопис "Філософська думка"* № 1. – С. 40–59].

Публічна філософія є не лише реакцією на соціальні зрушення, але і простором пошуків шляхів забезпечення суспільства від можливих викликів. На думку Михайла Бойченка, «справжній інтелектуал не шукає кризи, а шукає можливості її уникнути — для чого в певних ситуаціях не обійтись без залучення якомога ширшої, але при цьому відповідної цим ситуаціям публіки» [Бойченко М. Соціальне та етичне самоконструювання інтелектуалів / Михайло Бойченко. // Філософська думка. – 2014. – № 2. – С. 90]. Окрім того, активізація публічного філософування може бути і передумовою суспільних зрушень. Публічна філософія може бути чинником формування громадянського суспільства і є надзвичайно актуальною, зважаючи на необхідність життя і орієнтації у світі пост-правди. Таким чином, філософування у публічній комунікації може виконувати критичну функцію і «забезпечувати суспільство від дуже легкого й швидкого прийняття примітивних і небезпечних ідеологем» [Кебуладзе В. Філософія у публічному просторі: Між академічністю й популярністю. Круглий стіл "Філософської думки" / В. Кебуладзе, А. Богачов. //

Філософська думка. – 2017. – № 1. – С. 25–26].

Отже, у публічній сфері філософ ініціює або підхоплює суспільний запит на комунікацію, яка через зміну своїх учасників приводить до зміни соціальної дійсності. Такий відкритий характер заходів публічного філософування може приводити до його примітивізації. Із нехтуванням самопрезентацією і спільною творчістю як метою, комунікація може перетворитись на монологічний виклад інформації експертом, або ще гірше – спрощення філософських проблем і їхнього викладу через бажання сприйняття якомога більшою кількістю людей. Оминуті ці крайнощі можливо через звернення до перформансного формату комунікації. Зокрема, перформансна комунікація через баланс вербальної і невербальної складових, поєднання розваги і серйозних інтелектуальних зусиль, креативності та часткової сценарної визначеності, а також самопрезентації і репрезентації існуючих колективних уявлень створює простір для співтворчості та залучення на рівних умовах учасників із різним життєвим досвідом, що не веде до спрощення процесу спільного переживання сенсів.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ (УПРАВЛІНСЬКИХ) КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КЕРІВНИКА У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мельник Е. А., Пилипенко Т. І.

*Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця*

В умовах соціально-економічних змін в українському суспільстві, політичному та духовному житті, відбувається поступова модернізація системи вищої освіти, яка потребує невідкладної та оперативної реакції керівних кадрів щодо реформ, що відбуваються. Інтеграція до європейського освітнього простору, достойне конкурентоздатне позиціонування в світі можливе лише завдяки селективному та ефективному управлінню професійним розвитком керівних кадрів ВНЗ. Саме тому, у сфері державного управління і відбуваються зміни, завдання яких полягає у формуванні якісного нового змісту професійної підготовки управлінців. Особливої актуальності набуває переорієнтація підготовки керівників сфери освіти на компетентнісну модель навчання.

До проблеми управління людськими ресурсами організації на засадах компетентнісного підходу у наукових працях звертались такі закордонні вчені як М. Армстронг, Р. Боятцис, В. Вертер, А. Віланд, Д. Дубоїс, Р. Міллс, Л. Спенсер, С. Уїддет, С. Холліфорд, В. Байденко, А. Субетто та ін.

Поняття «компетентнісний підхід» набуває вжитку саме в освітянській діяльності закладів освіти різних рівнів акредитації. Цей термін використовують і в управлінні людськими ресурсами організації.

Метою впровадження компетентнісного підходу до навчання є його практична зорієнтованість. Компетентний фахівець відрізняється від кваліфікованого тим, що не лише володіє певним рівнем знань, умінь і навичок, а й здатний реалізувати їх у своїй професійній діяльності. Крім того, запровадження компетентнісної моделі навчання відкриває можливості до перевірки результативності, технологічності та ефективності навчання [1].

Професійна компетентність – це інтегративна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця [2, с. 722]. Тобто така інтегрована характеристика свідчить про наявні можливості особистості щодо успішного виконання певного виду професійної діяльності, зокрема – управлінської діяльності у сфері освіти.

Організаційна управлінська сфера діяльності є основною роботою керівника.

Класифікація організаційно-управлінських якостей керівників вищого навчального закладу складається з декількох категорій [3].